

CHƯƠNG TRÌNH “THÁNG TÌM HIỂU VIỆT NAM TRONG TPP”

XEM PHIM VÀ TỌA ĐÀM CHUYÊN NGÀNH 3

“CHĂN NUÔI THỨC ĂN CHO NGƯỜI THỨC ĂN CHO GIA SÚC”

Chiều ngày 29/03/2016, tại hội trường 601 Trường Đại học Mở Tp.HCM, Trung tâm Nghiên cứu Phát triển đã tổ chức buổi chiếu phim tư liệu với chủ đề: **"CHĂN NUÔI: THỨC ĂN CHO NGƯỜI THỨC ĂN CHO GIA SÚC"** với gần 100 khách mời quan tâm tham dự. Đây là cuốn phim được ghép từ 2 bộ phim riêng biệt gồm “Từ giã thịt”, “Thuốc trừ sâu và sức khỏe – Phương trình không có đáp án”. Nội dung của cuốn phim đề cập đến nhu cầu thịt phát triển ngày càng gia tăng ở các nước trên thế giới và kéo theo những hệ lụy của nó khi con người sử dụng nhiều phương cách để đáp ứng cho nhu cầu tương chừng không giới hạn này. Bộ phim đặt ra nhiều vấn đề mà chúng cần phải suy ngẫm. Liệu thịt hiện nay chúng ta tiêu thụ hàng ngày có an toàn hay không? Đây là phương thức tiêu dùng bền vững? v.v...Ngoài ra, phim không đề cập thẳng đến những vấn đề liên quan trực tiếp đến TPP nhưng những vấn đề được nói đến trong phim sẽ nói đến những thách thức mà VN phải đối mặt khi gia nhập TPP.

Sau hơn 1 giờ công chiếu, phần trao đổi vào thảo luận bắt đầu với những thông tin thống kê tổng quan về cán cân thương mại của 3 loại thịt (heo, bò, gà) do TS. Cao Xuân Dung-Trung tâm Nghiên cứu Phát triển cung cấp. Theo đó, từ 2000-2014 ở Việt Nam thịt heo xuất siêu, thịt bò nhập siêu, thịt gà nhập siêu. Cụ thể, đến 2014, giá trị thịt gà nhập siêu khoảng 100 triệu đô la Mỹ. Ngoài ra, tỷ lệ thâm nhập thị trường VN của thịt gà (nhập khẩu/cung nội địa) năm 2011 hơn 60% (Số liệu cung cấp bởi Tổ chức Nông lương thế giới FAO). Về vấn đề cạnh tranh giá, năm 2013 trung bình giá thịt gà của nhà sản xuất là 2.7 USD/kg, giá thành sản xuất thịt gà tại VN ở mức cao nhất là hơn 4.5USD/kg, trong đó hai quốc gia có giá thịt gà cạnh tranh nhất là Mỹ ở mức 1.8USD/kg, sau đó là Úc. Vậy Việt Nam nhập khẩu thức ăn chăn nuôi từ đâu? Hiện tại, thức ăn chăn nuôi công nghiệp nhập khẩu vào Việt Nam chủ yếu là bắp, bã đậu nành. Từ 2000-2014, VN nhập bắp với giá trị lên đến hơn 1.2 tỷ USD, nhập bã đậu nành 2 tỷ USD/năm và lượng nhập khẩu ngày càng gia tăng qua các năm. Tỷ trọng nhập khẩu như sau: nhập bắp từ Brazil 5.9%, Argentina 9%, Mỹ 12%, Ấn Độ 13%, các quốc gia khác 7%; nhập bã đậu nành từ Argentina 70%, Brazil 1%, Trung Quốc 9%, Mỹ 7%. Tiếp theo, việc so sánh hoạt động xuất nhập khẩu của Việt Nam qua các thời kỳ được thực hiện nhằm xem xét khẩu phần tiêu thụ thịt của người Việt Nam có tăng lên không khi có hoạt động ngoại thương. Cụ

thể, thực hiện so sánh cung nội địa thịt heo, bò, gia cầm khi có và không có ngoại thương cho thấy khi không có ngoại thương (cung nội địa = lượng sản xuất nội địa), từ 1961-2013 lượng tiêu thụ thịt trung bình của người Việt Nam là 54kg thịt/người/năm (tính trên tổng dân số 90 triệu dân). Khi có ngoại thương (cung nội địa = SX nội địa + Nhập khẩu – Xuất khẩu), lượng cung từ 1961-2006 không có sự chênh lệch nhiều, chênh lệch bắt đầu xuất hiện từ năm 2007, và đạt mức cao nhất vào năm 2011, với mức chênh lệch ước tính 5.6kg thịt/người/năm. Ma trận xuất khẩu chéo thịt gà giữa các quốc gia TPP cho thấy Việt Nam không xuất khẩu thịt gà, nhưng nhập khẩu thịt gà từ Mỹ 1.32, Singapore 0.6, Malaysia 3.37. Chúng ta thấy lượng nhập khẩu thịt gà từ các quốc gia TPP vào Việt Nam rất ít, trong khi đó tỷ trọng xuất khẩu thịt gà của Mỹ tuy ít nhưng lượng gà nhập khẩu đã tràn ngập thị trường Việt Nam, dự báo sau khi gia nhập TPP, lượng gà nhập khẩu vào Việt Nam từ các quốc gia khác sẽ tăng lên đáng kể, chiếm lĩnh thị trường tiêu thụ thịt gia cầm Việt Nam.

Hỏi: Hiện nay, thị trường thịt heo, gà ở Việt Nam phát triển như thế nào? Mức độ an toàn đối với sức khỏe người tiêu dùng Việt Nam?

Ông Văn Đức Mười, Tổng giám đốc Cty Vissan: Chúng ta đã xem một cuốn phim khá dài, cuốn phim nói lên nhiều vấn đề, chúng ta phải tự trả lời vấn đề đó. Tôi xin phép được nói lại một số nội dung mà tôi nghĩ cần khái quát lại để chúng ta đặt vấn đề cho chính bản thân mình, ngoài ra, tôi cũng muốn có một chút điều chỉnh về số liệu mà cô Dung vừa trình bày để thấy được thực tế hiện nay về tình hình sử dụng thịt, sản lượng ngành chăn nuôi cũng như sự ảnh hưởng 12 nước TPP đối với Việt Nam. Về số liệu, trong 10 năm gần đây nhất, VN gần như không xuất khẩu thịt heo, chủ yếu là xuất khẩu qua đường tiểu ngạch (qua biên giới) TQ và Campuchia, dẫn đến nhu cầu cân đối cung – cầu. Có thể thấy nếu tuân thủ theo hiệp ước TPP với các rào cản về dịch tễ, việc xuất khẩu thịt của Việt Nam gần như là không thực hiện được. Các nước phát triển trong TPP có các tiêu chí mà họ vượt qua được để xuất khẩu được qua Việt Nam nhưng Việt Nam không đáp ứng được các tiêu chí đó để xuất khẩu thịt sang các nước khác. Số liệu cô Dung đưa ra chủ yếu là xuất khẩu qua đường biên mậu là chính. Trở lại bộ phim “Thuốc trừ sâu và sức khỏe: Phương trình không đáp số”, chúng ta thấy vì lợi nhuận con người bất chấp tất cả, trên thế giới con người sử dụng thịt rất nhiều, ngày hôm nay dù chúng ta xem phim nhưng tôi nghĩ rằng chúng ta ít nhiều ai cũng có suy nghĩ về vấn đề tiêu thụ thịt nhưng cuối cùng chúng ta vẫn tiếp tục ăn thịt. Chúng ta thấy rằng sử dụng thịt đỏ ngày càng nguy hiểm cho con người nhưng việc tiếp tục sử dụng hay không là lựa chọn của mỗi người. Gọi là hương trình không đáp số nhưng tôi cho rằng đây thực chất là bất đẳng thức. Con người lạm dụng chất hóa học, bất chấp sức khỏe con người để chạy theo lợi

nhuận, các nhà kinh tế nói dối người tiêu dùng, bản thân và gia đình chỉ vì lợi nhuận, mặc dù các nhà khoa học đã chứng minh được điều đó nhưng vẫn bị đe dọa không được nói lên sự thật. Bản chất con người vẫn thích ăn thịt và sẽ không thay đổi. Ở TQ, người dân đã sử dụng thịt gấp 4 lần so với cách đây 5 năm, từ 14kg/người/năm tăng lên 56kg/người/năm. Ở Việt Nam, bình quân mỗi người dân sử dụng 33kg thịt heo, 11kg gia cầm, 6.4kg thịt bò, 33kg các loại khác, tổng lượng thịt người dân Việt Nam tiêu thụ là 84kg/người/năm, năm tới tăng đến 85.9kg/người/năm, năm tiếp theo tăng đến 87.6kg/người/năm, đến 2020 người Việt Nam sẽ tiêu thụ 93kg/người/năm. Số liệu công bố vừa rồi là số liệu tiêu thụ thịt heo, do tập quán người Á Đông chủ yếu ăn thịt heo kho với rau com, khác với tập quán người Phương Tây ăn thịt bò với bánh mì, vì vậy tỉ trọng sử dụng thịt heo của người Việt Nam khá cao ở mức 75%, trong khi đó tỷ trọng tiêu thụ thịt bò 6%, còn lại là các loại thịt khác. Cụ thể, TPHCM mỗi ngày tiêu thụ 10 ngàn con heo, 600 con bò, là những con số khủng khiếp. 2 con số này minh chứng cho lượng sử dụng thịt hàng ngày của chúng ta. Số dự báo sẽ tiếp tục tăng trong thời gian tới. Cách đây 15, 20 năm chúng ta sử dụng thịt tươi sống, bây giờ chúng ta vẫn tiếp tục sử dụng thịt tươi sống tuy nhiên bắt đầu có xu hướng sử dụng thịt chế biến đã gia tăng. Người Phương Tây sử dụng thịt chế biến và thiên về sử dụng gia vị tự nhiên, họ thấy người Châu Á thích thịt chế biến của Châu Âu vốn được tẩm ướp các hương liệu nguồn gốc từ các nguyên phụ liệu hóa chất, do đó họ cho xây dựng các nhà máy sản xuất nguyên vụ liệu hóa chất tại Trung Quốc, Thái Lan nhưng chủ yếu cho người châu Á, bản thân người Châu Âu không sử dụng. Chúng ta không phủ nhận nhu cầu sử dụng thịt hàng ngày, tuy nhiên ngày hôm nay bộ phim được trình chiếu đem lại những thông điệp mạnh mẽ giúp chúng ta nhìn nhận được những nguy cơ từ đó có thể giảm lượng thịt sử dụng hàng ngày.

Liên quan đến ngành chăn nuôi, ngành chăn nuôi Việt Nam vẫn đang ở giai đoạn đang phát triển, cần tái trúc để có định hướng đúng đắn, hiện giá thành sản xuất thịt của Việt Nam rất cao, cao hơn thế giới từ 20-25%, chúng ta cố gắng giảm giá thành bằng việc sử dụng thức ăn gia súc biến đổi gen (GMO) với chi phí thấp để cải thiện giá thành, chống chọi những ràng buộc trong hiệp ước kinh tế. Ngành chăn nuôi heo có 28 triệu con heo trên toàn quốc, trong đó 21 triệu con heo thương phẩm, bình quân mỗi con nặng 100kg, đủ cung cấp cho thị trường nội địa. Với lượng thức ăn chăn nuôi nhập khẩu ngày càng tăng, với ngày càng nhiều các doanh nghiệp FDI kinh doanh thức ăn gia súc chiếm giữ thị phần lớn, với quy mô lớn tỷ suất lợi nhuận 80%, người chăn nuôi ở Việt Nam vẫn bị thiệt thòi nhất định. Với sản lượng như vậy, ngành chăn nuôi Việt Nam vẫn ở quy mô nhỏ, năng suất kém, chủ yếu là hộ chăn nuôi chiếm 80-85%, chăn nuôi công nghiệp chỉ ở mức 15%, sản lượng không cao, thiếu đầu tư ngay từ khâu con giống, thức ăn gia súc nên giá thành cao. Dù chưa mở lộ trình đầy đủ TPP (tức là chưa phải chịu thuế thịt heo thêm

15%), giá thành thịt heo của VN vẫn cao hơn so với giá thành nhập, cho thấy sức cạnh tranh kém của thịt heo Việt Nam. Sản lượng chăn nuôi thấp do chưa đầu tư hàm lượng khoa học kỹ thuật nhiều, tổng sản lượng thịt đứng thứ 15 trên thế giới, năng suất thấp, một con heo nái ở các quốc gia khác cho ra 30 con heo thương phẩm, ở Việt Nam con số này chỉ là 21 con heo thương phẩm, giá thành cao cộng với giá thức ăn gia súc cao dẫn đến khả năng cạnh tranh kém.

Hình 1: Các diễn giả trao đổi với khách mời (từ trái qua phải PGS.TS.Trần Tiến Khai Trường Đại học Kinh Tế Tp.HCM, Ông Văn Đức Mười Tổng giám đốc Cty VISSAN, TS. Lê Thị Kính Nguyên trưởng khoa CNSH Trường đại học Mở Tp.HCM)

Hỏi: Gần đây báo chí có lên tiếng về chất tạo nạc salbutamol, Việt Nam cấm chất này nhưng Nhật Bản, Hàn Quốc không cấm. Vậy trong tương lai khi gia nhập TPP, liệu đó có trở thành nguy cơ cho người tiêu dùng Việt Nam khi tiêu thụ thịt nhập khẩu?

PGS.TS Trần Tiến Khai: Đây là vấn đề liên quan tiêu chuẩn An toàn vệ sinh thực phẩm (ATVSTP) trong giao thương, những nước tham gia WTO hay các hiệp định song

phương, đa phương đều thống nhất giảm thuế, phá bỏ hàng rào thuế quan tuy nhiên các nước vẫn có quyền bảo hộ riêng bằng lập hàng rào phi thuế quan – kiểm dịch động thực vật, dịch tễ, đưa ra hàng rào kỹ thuật kiểm định VSATTP, các quốc gia được phòng vệ với điều kiện các tiêu chuẩn đưa ra phù hợp thông lệ thế giới, chứng minh được bằng phương thức khoa học. Về việc sử dụng chất salbutamol, trên Thế giới hiện có hai trường phái: Các nước Châu Âu không sử dụng thực phẩm biến đổi gen, không sử dụng hóa chất trong chăn nuôi; Úc-Mỹ vẫn sử dụng thực phẩm biến đổi gen và hóa chất trong chăn nuôi. Sự tranh cãi giữa hai trường phái vẫn tiếp diễn gay gắt, Việt Nam mặc dù là nước gia nhập sau vẫn có quyền phòng vệ bằng việc xác lập các hàng rào phi thuế quan, đưa ra tiêu chí VSATTP và chứng minh được với thế giới là hợp lý cho Việt Nam. Tuy nhiên trên thực tế, Việt Nam chưa làm được việc này và đây cũng là điểm yếu trong ngành Nông nghiệp Việt Nam. Hàng hóa chúng ta xuất khẩu đi TQ và một số quốc gia khác bị chặn lại vì lý do kiểm dịch thực vật không đảm bảo tiêu chuẩn VSATTP, trong khi đó hàng hóa không đạt tiêu chuẩn từ các nước như TQ vẫn nhập ồ ạt vào Việt Nam. Đây là lỗi của ngành Nông nghiệp Việt Nam, lỗi này cần được khắc phục sớm, để đảm bảo quyền lợi người tiêu dùng trong nước.

Ông Văn Đức Mười, Tổng giám đốc Vissan: Tôi hoàn toàn đồng ý với ý kiến của Thầy Khai. Hàng rào TPP có tính hai chiều, khi ta lập hàng rào bảo hộ, các nước đối phương cũng có biện pháp phòng vệ, đòi hỏi giữa các nước thành viên tham gia hiệp ước phải có sự thỏa thuận. Hiện có hai quan niệm khác nhau: một là cho sử dụng, hai là cấm sử dụng. Nhóm các nước tiên tiến có cho sử dụng các hóa chất trong chăn nuôi clenbuterol nhưng có biện pháp kiểm soát, trong vòng 30 ngày loại bỏ không sử dụng chất này để đào thải hóa chất clenbuterol ra ngoài, nhóm khác có sử dụng hormon tăng trưởng, tóm lại việc sử dụng hay không tùy thuộc vào quan điểm mỗi quốc gia. Tuy nhiên, tôi muốn nhấn mạnh mỗi quốc gia có biện pháp giải quyết như ngưng sử dụng hóa chất trong vòng 30 ngày sau khi giết mổ để loại bỏ hóa chất tồn dư trong sản phẩm.

Câu hỏi: *Vậy khi đưa gia súc, gia cầm đi giết mổ có kiểm tra hàm lượng hóa chất để đảm bảo sau 30 ngày, lượng tồn dư hóa chất trở về ngưỡng an toàn theo đúng quy định?*

Ông Văn Đức Mười: Việt Nam thì cấm các chất này nhưng trên thực tế việc kiểm soát phụ thuộc vào nhiều điều kiện. Bạn hỏi điều đó, tôi không phải là người trả lời nhưng cách họ đang quản lý, kiểm tra như thế nào thì tôi không đi vào phần chi tiết đó được.

Câu hỏi: *Thời gian qua Việt Nam có sử dụng ngô biến đổi gen, điều này có hại gì không, mong các diễn giả chỉ rõ.*

TS. Lê Thị Kính: Theo truyền thông đã đưa tin, Việt Nam đã cho phép việc kinh doanh hạt giống biến đổi gen GMO từ năm 2014, năm 2015 cho phép chính thức sử dụng, năm 2016 diện tích gieo trồng hạt giống GMO mới tăng lên. Tới nay tôi chưa đọc báo cáo nào nói về sự ảnh hưởng trực tiếp của các giống này đối với sức khỏe của con người, thức ăn gia súc hay ảnh hưởng đến môi trường Việt Nam. Có thể vì đây mới là giai đoạn bắt đầu nên khó có thể đánh giá được ảnh hưởng. Trên thế giới, Argentina sau 20 năm đã có nhiều đánh giá có số liệu thống kê có thể tin cậy được, ở Mỹ cũng có số liệu thống kê chi tiết, riêng ở Việt Nam vấn đề vẫn còn rất mới.

PGS.TS Trần Tiến Khai: Cá nhân tôi cho rằng chúng ta không nên lo lắng việc thực phẩm biến đổi gen ở Việt Nam vì hơn hai chục năm nay chúng ta đã sử dụng thực phẩm biến đổi gen rồi. Chúng ta nhập ngũ cốc từ các nước Châu Mỹ La tinh, Bắc Mỹ và hầu hết là giống biến đổi gen, những nước này lựa chọn giống biến đổi gen vì họ muốn năng suất cao hơn, giá thành rẻ đi, tất cả cũng chỉ vì lợi tức. Trồng bắp và đậu nành với qui mô lớn, trong điều kiện không đủ nhân công nhổ cỏ, dẫn đến việc các quốc gia này phải dùng thuốc diệt cỏ, khi dùng thuốc diệt cỏ cây bắp, nành cũng chết, vì vậy người ta phải biến đổi gen cây bắp, cây đậu nành để các loại cây này có gen kháng thuốc diệt cỏ Glyphosate. Châu Âu rất sợ hãi thực phẩm biến đổi gen nhưng lại không chứng minh được thực phẩm biến đổi gen có ảnh hưởng trực tiếp đến con người nên phải chấp nhận nhập khẩu nông sản biến đổi gen từ Mỹ, nhưng họ thực hiện ghi nhãn trên sản phẩm là có biến đổi gen hay không để người tiêu dùng có quyền lựa chọn. Việt Nam thực hiện nhập khẩu bột bắp, bột mỳ để tiêu thụ trực tiếp và gián tiếp thông qua nhập thức ăn gia súc tuy nhiên Việt Nam không có công cụ nào để kiểm soát như thực hiện dán nhãn, người dân Việt Nam đã tiêu thụ thực phẩm biến đổi gen từ 15-20 năm nay, nếu có ảnh hưởng đến sức khỏe là cũng thấy được ở mức độ nhất định.

Hình 2: Các diễn giả trao đổi với khách mời

Câu hỏi: Như thầy Khai đã đề cập, cây trồng biến đổi gen đã sử dụng trên 20 năm ở Việt Nam. Theo tôi được biết, chúng ta có 2 cách sử dụng sản phẩm biến đổi gen là (1) sử dụng gián tiếp thông qua các sản phẩm thịt, tức gia súc ăn cây trồng biến đổi gen sau đó chúng ta tiêu dùng sản phẩm thịt này, (2) sử dụng trực tiếp bằng cách tiêu thụ trực tiếp các loại rau củ quả biến đổi gen. Hai cách tiêu dùng này có tác động như thế nào đối với sức khỏe con người?

PGS.TS Trần Tiến Khai: Hiện nay chưa có bằng chứng nào minh chứng cây trồng biến đổi gen có ảnh hưởng trực tiếp lên sức khỏe con người. Châu Âu không minh chứng được nhưng họ phản bác theo hướng khác là cây trồng biến đổi gen gây thiệt hại về mặt sinh thái học.

TS. Cao Xuân Dung: Đúng là không có nghiên cứu khoa học chính thức, người phản biện lại là ẩn danh. Giả sử chúng ta tạm chấp nhận cây trồng biến đổi gen không ảnh

hưởng trực tiếp sức khỏe con người, thì không có nghĩa cây trồng biến đổi gen là an toàn. Theo thông tin tôi được biết chính quá trình sản xuất cây trồng biến đổi gen với việc sử dụng thuốc diệt cỏ glyphosate mới là tác nhân ảnh hưởng trực tiếp đến sức khỏe con người. Tổ chức Y tế Thế giới WHO thừa nhận glyphosate chính là chất gây ung thư, thời gian phân hủy thuốc diệt cỏ rất lâu.

PGS.TS Trần Tiến Khai: Trên thực tế, thuốc diệt cỏ ở Việt Nam đã dùng rất lâu, nông dân trồng hành tím ở Sóc Trăng bị mù mắt cũng là dùng thuốc diệt cỏ DTT. Thứ nhất là ý thức người dùng, thứ hai là năng lực kiểm soát của Nhà nước. Kiểm tra phải thực hiện từ nguồn, từ nơi sản xuất hóa chất, rồi đến các khâu tiếp theo.

TS. Lê Thị Kính: Tôi xin bổ sung một vài ý liên quan thuốc diệt cỏ, hóa chất trong nông nghiệp phân ra 3 nhóm độc: thuốc diệt cỏ độc số 1, tiếp theo là thuốc diệt côn trùng, cuối cùng là thuốc diệt nấm. Glyphosate là thuốc diệt cỏ phổ rộng. Việt Nam vẫn đang sử dụng không chỉ glyphosate mà còn rất nhiều loại thuốc diệt cỏ khác. Vấn đề là chúng ta sử dụng một lượng quá lớn dư lượng thuốc diệt cỏ trong các sản phẩm thức ăn chăn nuôi như bắp, nành. Từ 1996- nay Argentina tăng 850% lượng thuốc diệt cỏ trong khi diện tích trồng tăng gấp đôi, ở Việt Nam một năm ta sử dụng gấp 4 lần lượng diệt cỏ trên một đồng ruộng dẫn đến tình trạng kháng thuốc diệt cỏ. Ở Mỹ xảy ra tình trạng tương tự, năm 1996 Mỹ sử dụng 30 triệu thùng thuốc diệt cỏ, năm 2012 tăng lên 250 triệu thùng thuốc diệt cỏ đối với cây đậu nành, 90% tổng sản lượng đậu nành ở Mỹ là biến đổi gen và kháng thuốc diệt cỏ, 85% bông vải kháng thuốc diệt cỏ, đồng nghĩa dư lượng thuốc diệt cỏ tăng lên rất nhiều. Ở Việt Nam, người nông dân có sử dụng thuốc diệt cỏ nhưng lượng diệt cỏ không nhiều, sử dụng nhiều loại khác nhau, rải đều chất hóa học thay vì tập trung một lượng lớn. Dư lượng glyphosate trong đậu nành, bắp là vấn đề đáng báo động. Hiệp hội Bảo vệ sức khỏe của Mỹ liệt Glyphosate vào hóa chất nguy hiểm, chất có khả năng gây nhiều bệnh khác nhau, như bệnh viêm mũi và nhiều bệnh nghiêm trọng khác. Về phương diện Nhà nước, các nhà chính sách cần nhìn nhận vấn đề nghiêm túc hơn, khi nhập khẩu cần có hàng rào để kiểm soát một phần lượng hóa chất trong thịt heo, bò. Hơn nữa, việc sử dụng hóa chất diệt cỏ cũng như các hóa chất nông nghiệp sẽ làm ảnh hưởng môi trường, chất lượng nguồn nước ngầm, ảnh hưởng đến các trang trại và sức khỏe của người nông dân và người tiêu dùng.

Câu hỏi: *Thịt heo và gà của công ty Vissan hoàn toàn từ chăn nuôi trong nước hay có bao gồm cả nhập khẩu từ nước ngoài không? Nếu có nhập khẩu, công ty có thông tin cho người tiêu dùng không?*

Ông Văn Đức Mười: Thịt heo tươi sống hoàn toàn 100% là nuôi trong nước, không nhập khẩu. Thịt nhập có giá rẻ hơn nhiều nhưng tập quán tiêu dùng của người Việt Nam vẫn là dùng tiêu dùng thịt heo tươi sống, đây chính là rào cản tự nhiên TPP. Tuy nhiên trong tương lai điều này có thể thay đổi khi xu hướng tiêu dùng thịt chế biến tăng lên, hiện tại thịt chế biến của Vissan vẫn phải nhập khẩu. Ngày 7/12/2015, trước nhu cầu về thực phẩm an toàn, Vissan công bố thực hiện bán thịt heo Vietgap, thực ra Vietgap chỉ là một đoạn sau thu hoạch của thực hành nông nghiệp tốt, còn đúng nghĩa như các nước tiên tiến cần đi đến truy xuất nguồn gốc nhưng ở Việt Nam điều này thực hiện rất trầy trật. Trước mắt, nếu người tiêu dùng có nhu cầu tiêu thụ thịt sạch, Vissan là một doanh nghiệp đưa ra phương châm thực hiện bán thịt heo Vietgap, thực hành nông nghiệp tốt như vậy, thì nguyên liệu ở đâu mà có? Năm 2008, Nhà nước Việt Nam ban hành tiêu chuẩn Vietgap cho nông trại, năm 2011 ban hành tiêu chuẩn Vietgap cho các trang trại quy mô nhỏ nhưng hoạt động giết mổ gia súc, gia cầm vẫn mang tính tự phát, không phân biệt được đâu là thịt heo theo tiêu chuẩn Vietgap, đâu là heo thông thường, giá cả thì bằng nhau, trường hợp Vissan phải mua heo từ các hộ chăn nuôi nhưng có kiểm soát tốt trong nhà máy giết mổ, 40% sản lượng hàng ngày là thịt heo Vietgap, còn lại 60% Vissan tổ chức xét nghiệm từng xe heo để kiểm tra dư lượng clenbuterol với sự hỗ trợ của Thú y thành phố. Trước đây 1 tháng, việc bỏ chất cấm vào heo trở thành tội hình sự, nếu phát hiện ra phải tiêu hủy cả đoàn, trong khi trước đây Nhà nước chỉ áp dụng phạt hành chính. Với tư cách là doanh nghiệp lớn, có sứ mạng trách nhiệm đối với lợi ích xã hội, chúng tôi phấn đấu trong năm 2016 tiến tới cung cấp 100% thịt heo là heo Vietgap và yêu cầu tất cả các trang trại thực hiện chăn nuôi theo tiêu chuẩn Vietgap, Vissan sẽ thu mua theo giá cao hơn giá trung bình thị trường. Cụ thể, đến ngày 15/4/2016, chúng tôi thực hiện kinh doanh 100% thịt heo Vietgap. Khi các điều kiện đã đầy đủ từ phía người chăn nuôi và để đáp ứng yêu cầu người tiêu dùng về ATVSTP, chúng ta cần phải làm theo. Để chắc chắn, mỗi xe heo tôi có đều thực hiện kiểm tra xem có clenbuterol, nếu phát hiện sẽ cắt hợp đồng cung cấp và yêu cầu Thú y hủy toàn bộ xe đó luôn. Về quy trình kiểm soát, khi heo Vietgap lên xe, Thú y địa phương niêm phong xe heo, về TPHCM, Thú y thành phố mở niêm phong, kiểm tra và đánh dấu heo Vietgap, kiểm tra tác nhân clenbuterol, nếu vi phạm, Thú y thành phố tiêu hủy toàn bộ xe heo đó. Ngày 5/4, Vissan bắt đầu đi vào thực hiện 100% Vietgap để có 10 ngày điều chỉnh trước khi đi vào chính thức. Về câu hỏi thịt heo Vissan có đảm bảo chất lượng hay không? Riêng heo thì tôi đảm bảo, nhưng gà thì do mua lại từ nhà cung cấp thịt gà nên nhà cung cấp công bố chất lượng và dán nhãn, chúng tôi tin cái đó, còn heo thì chúng tôi đảm bảo.

Câu hỏi: Với số lượng nhập 3 triệu con bò Úc/năm, bò Úc có được kiểm tra các tiêu chuẩn VSATTP hay không, hay sẽ bỏ qua vì gia nhập TPP?

Ông Văn Đức Mười: Úc bán bò cho chúng ta với nhưng điều kiện nhất định, với hiệp định Thú y giữa hai nước đã được ký kết, không những phải đáp ứng những yêu cầu về tài chính cho họ, mà nơi nhốt đầy đủ mang tính nhân đạo, giết mổ đúng phương pháp, có đầy đủ thức ăn và đảm bảo đúng quy định, giết mổ đảm bảo theo chuỗi. Khi giết mổ buổi chiều, chúng tôi phải thực hiện gây sốc bắn súng, hình ảnh phải truyền về trung tâm ở Úc, nếu sau bị bắn 30 giây mà bò không ngất phải ngừng giết mổ ngay. Tổng đàn bò Úc có 25 triệu con nhưng có giá trị thương phẩm rất lớn. Tổng đàn bò Việt Nam có 4 triệu con, không đủ tiêu thụ. Úc đảm bảo chuẩn mực của họ trước khi đưa vào vận chuyển từ Darwin về TPHCM, họ để bò trong trại khoảng 30 ngày để thuần hóa bò và loại bỏ các hóa chất trong bò, bò Úc là bò chăn thả, không phải nuôi chuồng, cho ăn các ngũ cốc để con bò hiền lại, cho lên tàu và chở về. Đoạn kiểm tra hormone chúng tôi không kiểm soát được nhưng cục thú y kiểm soát (chỉ cục không được kiểm soát) rất chặt chẽ cho chúng ta một niềm tin về chất lượng bò Úc. Hiện tại Vissan chỉ giết mổ bò Úc nhập khẩu. Đây là câu hỏi lý thú, đúng trọng tâm để chúng tôi có cơ hội trình bày từ đó các khan giả hiểu được quy trình chăn nuôi và kiểm soát bò.

Câu hỏi: Theo các thông tin cảnh báo từ hai bộ phim vừa chiếu, nên chăng việc kiểm tra các chất cấm nên không chỉ dừng lại ở việc kiểm tra các chất cấm như chất tạo nạc, kháng sinh...mà tiến tới chúng ta cần kiểm tra dư lượng chất diệt cỏ glyphosate trong thịt gia súc, gia cầm?

PGS.TS Trần Tiên Khai: Có thể cái này hơi trái nghề, tôi không dám chắc chắn tuy nhiên Bộ Nông nghiệp có Cục thú y quản lý an toàn thực phẩm, giám sát chất lượng sản phẩm, nhưng cơ quan này có trách nhiệm cân nhắc về mặt chính sách khi nhận được những thông tin cảnh báo về hóa chất nông nghiệp trên thế giới. Điều quan trọng là không chỉ kiểm tra glyphosate mà chúng ta cần kiểm tra cả các hóa chất khác, mỗi quốc gia có danh mục hóa chất tuyệt đối cấm, danh mục hóa chất hạn chế sử dụng, danh mục hóa chất sử dụng với ngưỡng nhất định, theo đó kiểm tra dư lượng tồn trong thực phẩm là vấn đề cốt lõi. Đội ngũ cán bộ của Bộ Nông nghiệp đội ngũ không đủ khả năng kiểm soát dư lượng hoá chất nông nghiệp trên các sản phẩm bởi hiện tại 85% hoạt động chăn nuôi là kinh doanh quy mô nhỏ, 15% hoạt động chăn nuôi là quy mô công nghiệp, thông thường Bộ Nông Nghiệp kiểm soát trên quy mô chăn nuôi công nghiệp là chính còn các hộ nông dân thì thả lỏng hoàn toàn nên ta không dám chắc chuyện gì xảy ra, Bộ Nông nghiệp cũng đang xem xét có cấm hay không, nếu cấm thì cấm ở mức độ nào, hiện ở Châu Âu đã có một số quốc gia đơn phương cấm sử dụng glyphosate trong trồng trọt.

Câu hỏi: *Làm thế nào để phân biệt heo Vietgap và heo thông thường được giết mổ tự phát?*

Ông Văn Đức Mười: câu hỏi này cũng hay nhưng chỉ có niềm tin vào nguồn gốc xuất xứ, về mặt thương phẩm khó có thể phân biệt hai loại heo này, tuy nhiên nhìn chung thịt heo tốt có màu nhạt, độ đàn hồi tốt, ấn tay vào thịt không bị dính, khô. Đây là cách phân biệt về hình thức, Vietgap hay không thì không thể dùng mắt thường để phân biệt, mỗi quầy thịt có bảng công bố, để công chúng tiêu dùng tin tưởng, còn phân biệt thì rất khó. Tuy nhiên chúng ta có đội ngũ thú y hoạt động độc lập, không ăn lương vissan, luôn theo dõi từ khâu con heo sống đến lúc giết mổ. Chúng ta phải hoạch định kế hoạch, có cơ chế để yêu cầu kiểm soát, tập trung giết mổ công nghiệp, để giết mổ tự phát không thể kiểm soát nổi. Hiện nay xuất hiện một số trang trại sinh ra các con heo 2 đầu, 3 mắt mọi người lại thấy vui, xem đây là chuyện lạ, thực ra sau khi xem phim chúng ta thấy tình trạng này xuất hiện ở Việt Nam chính là điều nguy hiểm. Sự nguy hại của các loại hóa chất rất rõ ràng, chúng ta cần hoạch định kế hoạch kiểm soát giết mổ, chăn nuôi, có công cụ pháp lý giải quyết. Hà Lan cách đây 40 năm cũng xảy ra tình trạng lợn xộn tuy nhiên nhà nước họ quy định tội giết người đối với những người bỏ hóa chất vào thịt và xử lý nghiêm minh từ đó giải quyết được vấn nạn trên. Ở Việt Nam, chúng ta cần kiên quyết mạnh dạn kiểm soát nguồn gốc gia súc, kiểm soát giết mổ.

Câu hỏi: *Tôi xin đặt câu hỏi theo chiều hướng khác, với thông tin ăn nhiều thịt không tốt do thịt đó nuôi không phải bằng phương pháp truyền thống mà bằng thức ăn công nghiệp, biến đổi gen có ảnh hưởng sức khỏe con người. Vì vậy nên chăng chúng ta ăn thịt ít đi, khi người tiêu dùng ăn thịt ít đi, nhà chăn nuôi cũng ko bị áp lực tăng sản lượng từ đó trở về cách nuôi truyền thống, tự nhiên, thủ công, đỡ mối lo về bệnh tật. Theo các vị khách mời, chúng ta có thể khuyến người tiêu dùng và có thể thực hiện ở Việt Nam như vậy được không?*

TS. Lê thị Kính: Tôi chia sẻ thể này, thực sự mà nói, vấn nạn liên quan đến nguy cơ thực phẩm không an toàn, trong đó có thức ăn gia súc, nó là vấn nạn ở Việt Nam không chỉ với động vật mà với cả thực vật. Hơn nữa, tôi cũng lo lắng vì tôi là người ăn chay, tôi sử dụng đậu nành khá nhiều, đậu nành nhập ở ngoài chưa tới 10 ngàn đồng/kg, đậu nành tôi trồng với giá hòa vốn đã là 20 ngàn/kg, như vậy đậu nành nhập sẽ chiếm lĩnh thị trường. Theo ý kiến của riêng tôi, thay vì chạy theo sản phẩm, năng suất, chúng ta hướng tới chất lượng, cân nhắc giữa bán nhiều tiền hay bán nhiều ký, đảm bảo doanh thu và sự an toàn cho chính dân của mình. Nếu ăn một ký lô thịt có chất lượng đảm bảo vẫn đậm đà hơn, rau trồng ở nhà cũng có hương vị khác hẳn. Cái này mỗi người sẽ cố gắng tạo cho mình một khả năng chọn lọc, đảm bảo an toàn, tốt nhất cho gia đình trong điều kiện hiện

nay, nhưng tôi không nghĩ điều đó có thể phổ biến trong xã hội trong hiện tại. Riêng cảm nhận của tôi thì đúng là có sự lo lắng đối với chất lượng an toàn thực phẩm

Ông Văn Đức Mười: Đây là câu hỏi lý thú và tôi có trách nhiệm trả lời thật tình. Có thể nói là như vậy, nếu chia con người tôi thành hai bản thể, bản thể thứ nhất là Tổng giám đốc, bản thể thứ hai là thành viên gia đình. Bộ phim đã tạo ra sự xung đột rất lớn trong bản thân tôi. Thật tình mà nói, với tư cách là thành viên gia đình, thừa nhận một cách khoa học, tôi khuyên mọi người giảm lượng thịt; với tư cách Tổng giám đốc, tôi cho rằng chúng ta phải đi theo hướng nhân bản, mang sứ mệnh đến cho mọi người đảm bảo dinh dưỡng, an toàn, chất lượng cao. Sản xuất phải có trách nhiệm với người tiêu dùng, không chỉ mình Vissan làm mà yêu cầu cộng đồng và các doanh nghiệp khác cùng làm trong một chuẩn mực nhất định đảm bảo phát triển con người. Chúng ta nói rằng ăn thịt có hại cho sức khỏe, tuy nhiên chúng ta cũng cần hiểu độ tuổi từ 18-25 nếu con người không có đủ đạm cung cấp, liệu con người có phát triển tốt hay không. Đây là câu hỏi để mọi người suy nghĩ, mỗi chúng ta phải biết cân nhắc để lựa chọn quyết định đúng đắn cho bản thân. Còn khuynh hướng hiện tại của Việt Nam đang tiến tới thỏa mãn nhiều hơn nữa đạm động vật, nâng dần lượng thịt trên đầu người, tuy nhiên cái gì cũng có chuẩn mực giới hạn nhất định, ăn uống nhiều không tốt. Tóm lại, lời khuyên của tôi cho mọi người là chúng ta sử dụng điều độ, đúng mức, bớt dùng thịt, khuyến khích để phát triển kinh tế đất nước thì đi theo hướng nâng cao chất lượng, đảm bảo an toàn. Xin cảm ơn.

PGS.TS Trần Tiến Khai: Câu hỏi này xuất phát từ người tiêu dùng, thắc mắc cơ bản làm sao trở thành người tiêu dùng thông minh. Thông tin giữa người tiêu dùng và nhà sản xuất có tính bất cân xứng, nhà nước là nhà kiểm chứng độc lập có trách nhiệm giúp thông tin trở nên minh bạch thông qua công tác kiểm tra giám sát. Với tư cách là người tiêu dùng, tôi không mua thịt heo ngoài chợ, tôi tạm tin vào anh Mười, vào siêu thị và quầy Vissan, tôi cũng không mua thịt quầy CP vì đó là hàng Thái Lan, nhà nước cùng với người tiêu dùng cần có sức mạnh để điều chỉnh hành vi người sản xuất. Nếu người tiêu dùng tẩy chay hàng hóa trôi nổi ở ngoài, chỉ vào siêu thị mua sản phẩm uy tín thì người kinh doanh bên ngoài cũng phải điều chỉnh. Nói như vậy thì không phải cứ chắc chắn là vào siêu thị là mua được rau an toàn, kể cả Coopmart, BigC, Metro. Tôi muốn nói rằng chúng ta hãy là người tiêu dùng thông minh, tìm thông tin cho chính mình để tránh nguy hại cho bản thân. Thứ hai là cộng đồng cần có tiếng nói nhiều hơn, để các công ty cũng như Chính phủ, Bộ Nông nghiệp phải quản lý VSATTP tốt hơn, cung cấp các thông tin minh bạch rõ ràng, ví dụ có quyền yêu cầu Vissan đưa ra các bằng chứng Bộ Nông nghiệp đã kiểm soát chặt chẽ, từ đó tạo lòng tin cho người tiêu dùng.

TS. Nguyễn Thị Đào, Giám đốc Công ty Nguyên Nông chia sẻ ý kiến tham luận thông qua hai bộ phim, tôi thấm nhuần những vấn đề tác hại của các chất độc hại đi vào nông nghiệp, tôi đồng ý kiến với cô Kính, tôi thấy rất lo không những cho gia đình, con cháu mà lo cho một thế hệ trong tương lai Việt Nam vì vấn đề an ninh thực phẩm. Tôi làm về rau quả, theo hướng hữu cơ, cũng là người của Bộ Nông Nghiệp cũ, bây giờ tôi thức tỉnh nhiều việc, trong đó có vấn đề chăn nuôi. Chúng ta nói rằng chúng ta nên giảm khẩu phần thịt, nhưng nếu hội thảo mời giám đốc trung tâm dinh dưỡng đến thì sẽ có câu nói khác vì người dân Việt Nam còn thiếu dinh dưỡng nhiều, vấn đề cân đối khẩu phần ăn như thế nào là hợp lý, các em sinh viên không có thịt không đủ lượng đạm làm sao đi học, cán bộ viên chức đi làm mệt nhọc cần thịt mới đủ sức làm việc, mình ăn chay phải biết cách mới giữ được cân bằng dinh dưỡng, tôi nghĩ vấn đề là cân đối dinh dưỡng trong thịt cá trứng rau quả. Tôi thấy những chất độc hại rất nhiều, tại sao lọt được vào Việt Nam, chất kháng sinh, tạo nạc, tăng trưởng vẫn rất phổ biến ở Việt Nam, nếu Bộ NN không cho phép thì những chất này đâu thể vào được. Còn vấn đề tiểu ngạch thì không nói. Đại diện rất lớn Monsanto vẫn còn đây. Mặc dù chưa có bằng chứng khoa học về thực phẩm biến đổi gen có ảnh hưởng sức khỏe con người nhưng vì những giống biến đổi gen có dư lượng thuốc bảo vệ thực vật lớn lại đang sử dụng tràn lan làm thức ăn chăn nuôi động vật và thức ăn cho con người là thực trạng rất đáng lo ngại. Các quan chức cấp vĩ mô hãy chỉ ra những hàng rào cản hiệu quả. Các nước tiên tiến có nông nghiệp quy mô lớn, trang trại lớn, nhưng Việt Nam với đặc thù của mình không nhất thiết phải làm trang trại lớn, cái cần là phát triển chăn nuôi quy mô nhỏ nhưng có kiểm soát.

PGS.TS Trần Tiến Khai: Xin cảm ơn cô đã trao đổi. Tôi trước đây cũng làm việc ở cơ quan thuộc Bộ Nông nghiệp, trước tình trạng nhiễu loạn thông tin, nói cho cùng chúng ta là người ở đô thị, có trình độ, có nhiều thông tin hơn, chúng ta hãy tự mình là người tiêu dùng thông minh, tiền nào của đấy, không có gì rẻ mà lại tốt cho sức khỏe, nếu lo lắng thì chấp nhận trả giá mắc hơn một tí. Thực ra tôi rất lo khi gia nhập TPP, người thành thị có thu nhập khá sẽ có nhiều khả năng lựa chọn, khổ nhất là người nông dân, chăn nuôi quy mô nhỏ, nông thôn chiếm 70-80% dân số là đối tượng dễ bị tổn thương, bắt buộc phải tìm nguồn thực phẩm chi phí thấp, chất lượng không đảm bảo. Chúng ta đủ sức tìm kiếm thông tin và giảm thiểu rủi ro cho chính chúng ta.

Buổi tọa đàm kết thúc lúc 17g cùng ngày.